

NEMZETI ARCKÉPCSARNOK

KULTSÁR ISTVÁN (1760–1828) ÉS KORTÁRSAINAK VÉLEMÉNYE

A szöveget ellenőrizte: Hidvégi Violetta történész, levéltáros

Gr. Teleki Józsefnek, Jankovich Miklósnak, Horvát Istvánnak, Schedius Lajosnak, s Kultsár Istvánnak véleménye a magyarországi nevezetesebb emberek arcképeinek rézmetszésben, vagy könyomásban leendő kiadása iránt.¹

A nevezetesebb magyarországi emberek képei

A nevezetesebb magyarországi emberek képeinek bécsi metsző Ehrenreich, és társai által célzott kiadására nézve, a felvigyázást és igazgatását egy magyar tudósokból álló egyesület, csak úgy vállalhatja, az alulírtak értelmé szerint magára, hogy az egész intézetet oly formán rendelik el, hogy az a hazának, a magyar tudományosságnak egyenes hasznára és dicsőségére szolgáljon (...).

1. A gyűjteménynek annál nagyobb, közkedvességet szerezzünk, szükséges volna annak minél nagyobb kiterjedést adni, úgyhogy az egy különös időszakra, vagy a nevezetes emberek egy különös osztályára ne szoríttatnék, hanem mindazon személyekre akár asszonyok, akár férfiak legyenek azok, kiterjedjen, kik magukat Magyarország történetébe, akár vitézségük, akár a haza külső vagy belső igazgatásában nyert befolyásuk, akár tudományok által nevezetessé tették magukat (...).

2. Ezek szerint a most élő nevezetesebb személyeket sem rekeszteni ki, de mégis könnyen támadható kedvetlenségük (...) elkerülésére nézve, ezeknek csak igen csekély helyet adnék, és számukat csak a legnevezetesebb személyekre szorítanám. (...)

4. Valamint a személyek kiválasztásában a legszorosabb igazságot, úgy az eredeti képek meghatározásában a legnagyobb kritikát kellene zsinórmértékül venni, hogy a közönség az utolsóról meggyőződhesen, minden metszés alján megjegyezni, hogy a kép micsoda eredeti után rajzoltatott.

5. Történhet, hogy ugyanazon egy személynek több különböző képe található, melyek közül, különösen a régi időre nézve meghatározni nem lehet, melyik érdemi meg az elsőseget. Ily esetben ugyanazon személyt több-több hiteles kép után is lehet kiadni.

6. Ha az eredetiek kiválasztásában csupán festett képekre szorítjuk magunkat különösen a régiek időre nézve könnyen megakadhatunk. Itt tehát régi faragott képeket; – helyesen vert pénzeket, az újabbakra nézve jól és szorgalmasan készült metszeteket is lehet segítségül venni.

7. A metszetek alá az előadott személy nevén, amennyire bizonyosan tudható, születése és halála napján kívül semmit sem tennék; mert sokat mondani nem lehet, igen kevésnél pedig jobb a semmi. Idővel talán találkozunk egy oly tudós ki e galériához egy alkalmas textust is fog dolgozni.

¹ OSzK, Kézirattár: Fol. Hung. 480. N2 1823.

8. Az aláírásnak, a munka titulusanak, és esztendőnként teendő új be-ajánlásoknak; – magyar nyelven, vagy magyar és deák nyelven kell készülni, hogy az intézet annál nemzetibb legyen.

*

A képgyűjtemény jelene és jövője²

Magában szép hazánkra nézve dicsőséges igyekezet volt nemzetünk élő, vagy holt nevezetes személyeit derék mesterek által rézre metszve előadni, és így mind a mostaniaknak irántuk való tiszteletét növelni, mind a később maradéknak kedves emlékezetet hagyni. Így jelentek már meg 1.) Ő császári királyi felsége I. Ferenc; 2.) József császári királyi főherceg, országunk nádorispánja; 3.) Ferdinánd királyi főherceg, Magyarország hadi főkormányozója; 4.) I. Mária királyné. Mind a négy képben az eredetiség, nagy hasonlatosság, és finom mesteri kéz, köztetszést érdemlett. – Most ezen gyűjtemény szaporodása a következő képekből áll: 5.) Rudnay Sándor, Magyarország hercegprímása, esztergomi érsek; és 6.) gróf Széchényi Ferenc (...). A primás, teljes érseki öltözetben (...), Szt. István nagykeresztjének láncával, és csillaggal látszik, igen jelesen eltalálva. Gróf Széchényi képe az aranygyapjas vitézek öltözetében látszik. (...) A helyes és tiszta munka mind a két képben nagy becsületére szolgál Ehrenreich rézmetsző úrnak. Óhajtjuk, hogy az igyekezetet mennél több hazafi a képek megvásárlásával gyámolítsa, s a nemzetünk nagy fiai emlékezetét örökösítsék, és a nemzet dicsőségét öregbítsék. Az aláírások itt is magyar és deák nyelven vannak.

*

Újabb javaslatok a nevezetes személyek képgyűjteményéhez³

Azon szép szándék, hogy hazánk nevezetes személyei díszes képekben előadassanak, és így a háládatos maradéknak például szolgáljanak, tovább is folyik oly válogatással, hogy páronként egy meghalt, és egy élő adassék ki. Ezen gyűjteményből nemrégiben megjelent: gróf Esterházy Miklós nádorispán képe, aki 1582. április 8-án született, és 1645. szeptember 11-én meghalt; – és Ürményi József országbíró, aki 1741. december 6-án született. Mind a kettőt Khon rajzolása szerint Ehrenreich metszette rézre, amint a képek alá tett írások jelentik. Az első (...) Jankovich Miklós úr gyűjteményéből másoltatott; emez pedig öccsellenciájának eleven képe szerint rajzoltatott. Óhajtjuk, hogy ezen igyekezet, folyvást való tökéletesedése által a nemzettel magát mindinkább megkedveltesse.

² Hasznos Multságok, 1824. II. 105-106. old.

³ Hasznos Multságok, 1824. II. 409-410. old.